

BUDAPEST, III. KERÜLET, KOSSUTH LAJOS ÜDÜLŐPART 120. (BÉKÁSMEGYERI GÉPHÁZ) (HRSZ. 63634)

Vízvezeték építése

Lelőhely-azonosító: 59163

KULCSSZAVAK: őskor, bronzkor, vaskor, kelta, római kor, szórvány, népvándorláskor, késő avar, település

BUDAPEST, DISTRICT III, 120 KOSSUTH LAJOS ÜDÜLŐPART (BÉKÁSMEGYER ENGINE HOUSE) (PLOT NO. 63634)

Water pipeline construction

Site ID: 59163

KEYWORDS: Prehistory, Bronze Age, Iron Age, Celtic Period, Roman Age, stray finds, Migration Period, Late Avar, settlement

2021. február 1. és május 20. között régészeti megfigyelés keretében kísértük figyelemmel a III. Kossuth Lajos üdülőparton és Békásmegyer-Vízművek telkén tervezett DN 1000 vízvezeték építéséhez kapcsolódó előzetes földmunkákat.

A beruházás a Duna jobb partján, Budapest III. kerületében a Kossuth Lajos üdülőpart békásmegyeri szakasza mentén futó Duna-töltés déli, a Fővárosi Vízművek vonaláig terjedő részét, valamint a Fővárosi Vízművek Békásmegyeri telephelyét érintette.

A régészeti lelőhelyen tárgyi időszakban kiásott vízvezeték-szakasz földmunkái mintegy 550 méter hosszan, 3 méter szélességben és 2,5 méter mélységben folytak. Az így lehumuszolt terület nagysága cca. 1650 m² nagyságú volt.

A sétány vonalában futó, földmunkával érintett terület kiindulópontja a Duna-töltés déli végénél, a Kossuth Lajos üdülőpart 121. számú telek vonalában helyezkedett el. A munkák első ütemének az innen északi irányban, részben a sétány alatt, illetve annak nyugati oldalán egészen a Vízművek telkének Békásmegyeri II. alapgépház előtti bejáratáig futó szakaszát tekinthetjük.

A rekonstrukció itt túlnyomórészt a korábbi DN 1200-as vezeték nyomvonalán, annak cseréjével tör-

Between February 1, and May 20, 2021, archaeological monitoring was conducted during the preliminary earthworks associated with the construction of a DN 1000 water pipeline at Kossuth Lajos üdülőpart and on the Békásmegyer Waterworks plot in District III of Budapest.

The development took place on the southern section of the Danube embankment running along the Békásmegyer stretch of Kossuth Lajos üdülőpart, extending to the line of the Budapest Waterworks, as well as the Békásmegyer facility of the Budapest Waterworks.

The pipeline trench excavated within the archaeological site was approximately 550 m in length, 3 m in width, and 2.5 m in depth. The stripped area thus covered approximately 1650 m².

The first phase of works began at the southern end of the embankment, in line with plot no. 121 Kossuth Lajos üdülőpart. From here, the trench ran northwards partly beneath and partly west of the promenade, reaching the entrance area in front of the Békásmegyer II pumping station of the Waterworks plot.

In this section, reconstruction works were carried out mostly along the line of a former DN 1200 pipeline, replacing it. The excavation reached levels between

1. kép: A Kossuth Lajos üdülőpart mentén végzett csőfektetési munkák (Fotó: Szilas Gábor)

Fig. 1. Pipeline installation works along Kossuth Lajos üdülőpart (Photo by Gábor Szilas)

tént. Ennek során a földmunkák 100,54–100,72 mBf szintig mélyültek. Mindvégig törmelékes, laza újkori feltöltésben haladt a munka, régészeti jelenség vagy leletanyag itt nem került elő. (1. kép)

A második ütemet a Fővárosi Vízművek keleti bejáratának magasságában nyugati irányba forduló, a Vízművek területére belépő, majd a gépház déli előterében elhelyezkedő csőkiállásokhoz csatlakozó szakasz földmunkái jelentették, amely a mennyiségmérő aknákat is magában foglalta. A csövek cseréje itt is a meglévő nyomvonalakon történt. A földmunkák mindvégig az újkori feltöltésben haladtak, de itt már dokumentálható volt az áthalmozott humuszcseré, amelybe kevés apró patics- és kerámiatöredék is keveredett. A földmunkák alsó síkja a nyugati irányban, erősen emelkedő szakaszon 102,96 mBf–103,2 mBf, a Királyok útjához közel, 102,68 mBf mélységben helyezkedett el.

Összességében megállapítható, hogy e két, fentebb bemutatott szakaszon végzett földmunkák mindvégig újkori laza, szemetes, sóderes, törmelékes feltöltésben haladtak, amely részben a korábbi DN 1200-as vezeték, részben a Duna-töltés építéséhez kapcsolódó bolygatásnak volt köszönhető.

A harmadik ütemnek a gépház délnyugati előterében kialakításra kerülő I. főnyomócsőnek a Királyok útja keleti széléig futó új nyomvonalát tekinthetjük. Itt csak egy viszonylag rövid, 13 méteres szakaszon tudtuk meg-

100.54–100.72 m a.B.S.I.* Throughout this phase, the works proceeded exclusively within disturbed, loose modern backfill, and no archaeological features or finds were recorded. (Fig. 1)

The second phase comprised the section turning west at the level of the eastern entrance of the Waterworks, entering the site of the Waterworks, and connecting to pipe outlets located in front of the southern area of the engine house, including the installation of flow measurement chambers. Here too, pipe replacement followed existing alignments. The excavation continued within modern fill; however, a redeposited humic layer was documented, from which a small quantity of daub and ceramic fragments was recovered. The base levels of the trench ranged from 102.96–103.2 m a.B.S.I. in the westward rising section, and reached 102.68 m a.B.S.I. near Királyok Road.

Overall, it was established that earthworks in these two sections were carried out entirely within modern, loose, debris-rich backfill, partly resulting from the installation of the former DN 1200 pipeline, and partly from earlier construction of the Danube embankment.

The third phase consisted of the new alignment of the main pressure pipeline I, running from the southwestern forecourt of the engine house to the eastern edge of Királyok Road. A 13 m long undisturbed section

* above Baltic Sea level

2. kép: Avar kori gödör a Fővárosi Vízművek területén nyitott közműárókban (Fotó: Szilas Gábor)

Fig. 2. Avar-age pit in a utility trench opened on the plot of Budapest Waterworks (Photo by Gábor Szilas)

figyelni az eredeti, bolygatatlan rétegviszonyokat, amely során fentről lefelé az alábbi rétegrendet rögzítettük:

- 160 cm vastagságú újkori feltöltés (mai járszint: 104,7 mBf),
- 35 cm vastag kávébarna, kevés paticsdarabot tartalmazó, tömött kultúrréteg,
- 45 cm vastagságban barna, humuszos, kevés paticsszemcsét tartalmazó kultúrréteg,
- 45 cm vastagságban szürkésbarna, bioturbációt mutató szubhumusz-réteg,
- a löszös sárga altalaj jelentkezési szintje (102,1 mBf)

Ezen a szakaszon egy régészeti jelenséget tudtunk részlegesen feltárni és dokumentálni: egy nagyméretű, méhkas alakú, késő avar kori gödörobjektumot, amelynek betöltésében a késő avar kori kerámia mellett római kori, kelta és bronzkori töredékeket is gyűjtöttünk. (2. kép) Mindez megerősíti a területre vonatkozó eddigi ismereteinket. A szóban forgó telek (Békásmegyer Vízművek) eddigi egyetlen régészeti kutatására 1936-ban került sor, amikor is Szilágyi János leletmentése során több korszakból (újkor, kora és késő rézkor, kora, középső és késő bronzkor, kora és késő vaskor, avar kor és középkor) kerültek elő régészeti leletek (Tompai et al.

could be observed, where the following stratigraphic sequence was recorded (from top to bottom):

- 160 cm thick modern fill (current ground level: 104.7 m a.B.S.I.)
- 35 cm thick compact brown cultural layer with minor daub inclusions
- 45 cm thick brown humic cultural layer with occasional daub inclusions
- 45 cm thick greyish-brown subhumic layer with bioturbation
- loess-derived yellow subsoil (appearing at 102.1 m a.B.S.I.)

In this section, a single archaeological feature was partially excavated and documented: a large, beehive-shaped Late Avar-period pit. Within its fill, alongside Late Avar pottery, Roman, Celtic, and Bronze Age fragments were also recovered. (Fig. 2) This confirms previous knowledge regarding the area.

The Waterworks plot in Békásmegyer had previously been subject to archaeological investigation in 1936, when rescue excavations by János Szilágyi yielded finds from multiple periods (Neolithic, Early and Late Copper Age, Early, Middle and Late Bronze Age, Early and Late Iron Age, Avar Age, and the Middle Ages)

1942). A környező területek kutatási eredményei alapján a vizsgált szakasz egy nagyobb, észak–déli irányban több km hosszúságban húzódó lelőhelykomplexum részeként értelmezhető.

RÉSZTVEVŐK: Szilas Gábor ásatásvezető régész, Kisjuhász Viktória régész, Olgyay János régész, Szabó Balázs régész, Fábián István geodéta, Kovács Tibor geodéta

Szilas Gábor

(Tomba et al. 1942). Based on research in the surrounding area, the investigated section can be interpreted as part of a larger multi-kilometre-long north–south oriented site complex.

CONTRIBUTORS: Gábor Szilas (lead archaeologist), Viktória Kisjuhász (archaeologist), János Olgyay (archaeologist), Balázs Szabó (archaeologist), István Fábián (surveyor), Tibor Kovács (surveyor)

Gábor Szilas

Irodalom:

Tomba et al. 1942 • Tomba Ferenc – Alföldi András – Nagy Lajos: Budapest Története. 1. kötet. Budapest az Ókorban. I–II. rész. Budapest, 1942, 25, 31, 65, 101–102, 792.

References:

Tomba et al. 1942 • Tomba, Ferenc – Alföldi, András – Nagy, Lajos: Budapest Története [The History of Budapest]. Volume 1. Budapest az ókorban [Budapest in Antiquity]. Parts I–II. Budapest, 1942, 25, 31, 65, 101–102, 792.